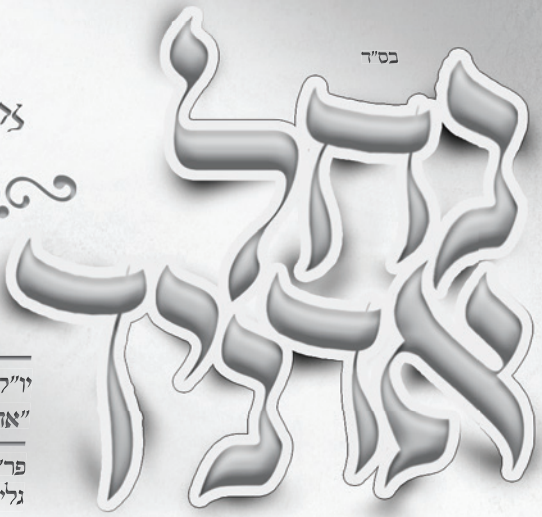

להגדלת נעים תורה וחסידות
מנדר היוצא מעוד

י"ל ע"י התאחדות האברכים
"ארנים לתורה" חסידי זוטשקא
פר' צו - שבת הגדול והג הפסח תשפ"ג
גליון קצ"ז

נחל קדומים

דברות קודש ממעיין נובע, כ"ק מרן רבו"ק ז"ע

חלוקי הנחל

פלאות התורה מאוצרותיו של
הגה"ח ר' זרח רונטל שליט"א

"וידעתם כי אני ה'" שגב גדולת וסגולת סיפור יציאת מצרים (ב)

התקשרות למדרגת הסיפור של משרע"ה

מהרמ"ע מפאנו מובא חידוש נורא נורא עד כמה כח השפעה קדושה יש לסיפור יצ"מ. ותחילה נקדים מה שאמר כ"ק אדמו"ר מהרי"ד מבעלזא זי"ע שכל מי שיושב ומספר סיפור יציאת מצרים, הוא מקשר עצמו למשה רבינו, כי תמיד מתקשר המצוה למי שקיימה בראשונה, ומשה רבינו היה הראשון שהתחיל לקיים מצות 'למען תספר', כי כל שאר הבנים של בני ישראל שהיו בעצמם במצרים הרי ראו בעיניהם עשר מכות ויציאת מצרים ולא היה צריך לספר להם, רק בני משה באו אח"כ עם יתרו שסיבב הקב"ה שבניו של משה יהיו במרחקים כדי שיקיים מצוה זו הראשון, כדי שכל מספר יתקשר למספר הראשון מרע"ה.

ועתה נראה איזה כח היה באותו הסיפור של מרע"ה. והנה השי"ת אומר למשה רבינו 'למען תספר באזני בנך וכן בנך, בן בנו של משה הוא יונתן בן גרשום שלא עשה מדי הרבה נחת לאביו וזקנו, אעפ"כ אמר הקב"ה על משה רבינו ועל בנו וכן בנו 'וידעתם כי אני ה', ודייק הרמ"ע מפאנו 'השווהו למשה בדיעה, כלומר שעל ידי כח סיפור יצ"מ אתה ובנך וכן בנך, כולכם תדעו שזה בשהו בדיעת ה'. ואף שיונתן היה עוכר ישראל כומר בפסל מיכה ונביא שקר אצל ירבעם בבית אל, מ"מ בכות אותו יצ"מ ששמע מסבו מרע"ה אזי השפיע עליו ובנימו האחרון זכה להגיע לדרגת נביא אמת, ודיבר עם עיזו הנביא. וכתב הרמ"ע על מה שרש"י במגילה דף י"ד במנין מ"ח נביאים שעמדו לישראל, ומונה שם רש"י את הנביאים אבל כותב שם 'ושנים לא ידעתי', אבל הרמ"ע מפאנו אומר: אני ידעתי. זהו יונתן בן גרשום. ועליו דרשו חז"ל גדולה לגימה שמקרב את הרחוקים, בפשטות הכונה מה שנתן לגימה לעיזו הנביא. אך לדברי הרמ"ע הכונה גדולה לגימת ד' כוסות שישב בליל הסדר אצל הסבא משה, זה בער בלבו עד סוף ימיו ובסוף נעשה נביא אמת. וכמובא ברמ"ד וואלי (שמות עמי קל) ולמען תספר באזני בנך וכן בנך את אשר התעללתי במצרים ואת אותותי אשר שמתי בם, כי הנערים מטים אזנם בחשק גדול אל סיפורי המעשים שהיו מימי קדם, ועל ידיהם באים להכיר את בוראם ונכנסת יראת שמים בלבם בענינים האלו יותר מכל הגערות ומכל התוכחות, כי הדבר המתקבל בלב הוא שמתקיים בו מיד ומצלית. ולכן נצטוונו על הסיפור הארוך לבנים ובני בנים וכל המרבה לספר הרי זה משובח. בא וראה עד היכן כוחו של סיפור יציאת מצרים.

שכינה מדברת מתוך גרונו

ועוד כח וסגולה מופלאה יש בסיפור יצ"מ לבניו בליל הסדר כמובא בהגדת קול יהודה בשם צדיקים קדמונים עה"פ 'למען תספר באזני בנך וכן בנך את אשר התעללתי במצרים וידעתם כי אני השם'. שפעמים שהסבא או האבא יושב בראש השלחן, ומסיבים אצלו בשולחן בנים ובני בנים. והנה בין הבנים לבני הבנים יש הבדל של עשרים או שלושים וארבעים שנה, והפסוק מצוה לסבא שייספר 'באזני בנך וכן בנך', לא כתוב ב' פעמים תיבת 'באזני' הרי שהוא לא מספר פעמיים, פעם אחת במוחיו ודגולות לבנו ופעם אחת במוחיו ודקטנות לבנו, אלא אותו הסיפור שמספר לבניו יספר גם לבן בנך, ואין זה יתכן. לכן אומר הכתוב 'וידעתם כי אני ה' שאני מדבר מתוך גרונוכם בלילה הזה, שכל יהודי זוכה לבחינת שכינה מדברת מתוך גרונו, והקב"ה מסבב שכל השומעים יקבלו אור הסיפור כפי הכלים שלו. והכל בדרך סגולית. וכנודע דברי האוהב ישראל מאפסא זי"ע "יכול מראש חודש... לא אמרתי אלא בשעה שמצוה ומרור מונחים לפניך", היינו שהוא דבר סגולי אלוך, שבשעה שהקערה הזאת נמצאת על השלחן עם המצות, שהדיבורים של סיפור יציאת מצרים יכנסו בלבבות השומעים.

המשך בעמוד ב' <<<

הדרך להתקדש לה'

קדש ורחץ כרפס יחץ מגיד רחצה (הגדה של פסח). "קדש", באם איש יהודי רוצה לקדש את עצמו להשם, "ורחץ", צריך לרחוץ עצמו מכתמי העבירות. אזי "כרפס", היינו כר ופת, "יחץ", היינו יחצם, שיקיים מצות הכנסת אורחים באופן היותר טוב ויתחלק עם האורחים הנעימים בכר וכסת ותיכנת להם, ואם יש לו, יוסיף עליו כפי כוחו. "מגיד רחצה", אם יבוא אליו איזה אורח עני, אזי "מגיד" תיכף "רחצה" ליטול את ידיו לאכול כדי צרכו, ובזה יקדש את עצמו וירחץ עצמו מכתמי העבירות, כאמור ז"ל שבעל תשובה ירבה בצדקה (יוחסין בצדקה פרוק"י וניאל ד', כ"ד). "מוציא", יברך המוציא, "מצה", [מלשון להוציא], ע"י כך יצא ממך "מרור", כל המרידות שבלבך ותפטר מכל צרותיך. ואל תאמר בנפשך שישב הלה במטבח ושם תתן לו דבר מה לאכול, אלא "כורך", [מלשון כריך ריפתא], שתכרוך פתך עמו. "שולחן עורך", וישב עמך ליד השולחן. "צפון", אזי מובטח לך זהב, כמו שכתוב "מצפון זהב יאתה" (איוב ל"ו, כ"ג). "ברך", תתברך בהרבה זהב. "הלל", כשתעמוד להלל ולהתפלל לפני השי"ת, "נרצה", תהיה רצוי לפניו וישמע לקול תפילותיך.

(רביה"ק ק' מאיר מפרמיסלאן זי"ע)

לראות בניו שכינה בכל דור

בכל דור ודור חייב אדם לראות את עצמו כאלו הוא יצא ממצרים (הגדה של פסח, פסחים קטו ע"ג), הנה ביציאת מצרים ראתה שפחה על הים מה שלא ראה יחזקאל, כמו שכתוב 'זה אלי ואנוהו' (שמות טו, ג), שהיו מראין אותו באצבע (רש"י שמות טו, ג, ד"ה זה. ועיין מכילתא בשלח פרשה ב אות ז).

וזהו בכל דור ודור חייב אדם שיהי' בבחינה זו [לראות] שיראה את עצמו, לשון 'וכעצם השמים לטוהר' (שמות כה, ט), היינו כביכול זיו שכינתו יתברך, כאלו [הוא] יצא ממצרים כמו שהי' אז בעת יציאת מצרים.

(רביה"ק ר' מרדכי מנדבורנא זי"ע)

תכלית הגלות הוא הנאולה

רמז לנו בזה, שבכל דור ודור כאשר קמים עלינו שונאי ישראל לבלותינו, חלילה לנו לדמות בנפשינו שה"אחד יחיד ומיוחד" עומד עלינו לבלותינו ח"ו, כאילו נהפך עלינו ח"ו מאוהב לאויב חלילה. אלא עלינו לזכור שהבורא ב"ה הוא אב רחום וחנון ולעולם לא יסור אהבתו מבניו רחומיו ישראל עם קדושו.

וזהו ש"בכל דור ודור עומדים עלינו לבלותינו", הוא רק מפני ש"הקדוש ברוך הוא" בסופו של דבר "מצילנו מידם", וכל הצרה לא היתה כי אם לעורר אותנו לחזור בתשובה שלימה לפניו ית', ולא לבלותינו ח"ו. והישועה וההצלה מוכנים ועומדים לישראל קודם לכן, שהשי"ת מקדים רפואה למכה (עי' מגילה יג). ודבר חיזוק זה "היא שטעמה לאבותינו ולנו", לכל נאבד תקותינו ובטחוננו בישועת השי"ת.

(כ"ק מרן הנחל יצחק זי"ע)

מהנחה

נחלי אש בקצירת האומר

ענה ושכירת הלב

בעבור זה לא אמרתי אלא בשעה שיש מצה ומרור מונחים לפניך. אי אפשר לספר ביציאת מצרים, שהוא התבוננות בגדלות הבורא, אלא "בשעה שיש מצה ומרור". "מצה" רמז לענוה. "מרור" רמז לשכירת הלב. "מונחים לפניך", שמונח לנגד עיניו שפלות עצמו ולבבו נשבר בקרבו, כי אז יביהק לנגד עיניו גדלות הבורא ב"ה, ואז יוכל לספר בניסי יציאת מצרים.

(כ"ק מרן רבינו הנחל יצחק זי"ע)

כמשנת רבינו זי"ע בענייני המנהג בפסח

רק חלף פורים והלך לו, וכבר היה מעורר רבנו על הפסח הקרב ובא ועל הזהירות הנצרכת כדי להזהר ממה שהיה חמץ. ועי"ז היה מבטיח את הנאמר בספרים, ש"ניצלים כל השנה ממה שהיה חטא, וממה שהיה חוליים וצרות וייסורים". והיה תובע תמיד לנהוג בימי הפסח כמו שנהגו אבותינו ואבות אבותינו, ולא להכניס לבית את כל חידושי העולם והמפעל אשר הופיעו בחלוף השנים. והיה חוזר ומשנן בכאב, שלכה"פ שבעה ימים אפשר לעבור בלי כל המעצנים והתענוגים שנתחברו במשך הזמן. על זה שפך את המצית לבבו וכל ישותו. פעם אחת עלה לביתו של אחד ממקורביו בימי הפסח לרגל שמחה, רבנו כמובן לא טעם מאומה בבית אחר בפסח, [וכפי שהיה משנן תמיד שבשנים קדמוניות לא אכל שואב המים הפשוט מאומה בביתו של רב העיר בימי הפסח]. אך הוגש לרבנו עוגת פסח מאפה הבית לחלק לילדים. אך רבנו לכל ילד שניגש לבקש, שאל רבנו קודם את אביו של הילד המסכים הוא שבנו יאכל מעוגה זו, והמליץ לילדים מאד לוותר על זה.

(כ"ק מרן רבינו הנחל דוד זי"ע)

"ביותר צריך הכתוב לזרוז במקום שיש בו חסרון כיס"

"נשמה שנתת בי", הול"ל "אני טוהרה, אתה בראתני וכו'", כי הרי האדם הוא המתפלל. ואומר שבע"כ שנוסח זה נתייסד עבור הבינונים, שאצלם הגוף הוא האדם עצמו, והוא המתפלל ואומר "אלוקי, נשמה שנתת בי טוהרה היא", עכתה"ק. אכן עבודת הבינוני לעשות הגוף טפל אל הנשמה, ולא שיהי' בבחי' "עבד כי ימלך" ושפחה כי תירש גבירתה" (משלי ל"ב כ"ג) ח"ו.

ובזיל"פ דברי רש"י, "ביותר צריך הכתוב לזרוז במקום שיש חסרון כיס", **דהאדם שחסרה לו אותה הרגשה שגופו הוא רק כיס לנשמה אלא הוא חושב שגופו הוא העיקר**, ולכן הוא נוטה לעצלות של יסוד העפר, וממילא צריך הכתוב לזרוז ולהזכירו שהגוף אינו כי אם כיס ונרתק לנשמה, והנשמה היא העיקר וממילא יבוא לידי זריזות. וכמאמר זק"ה ז"ע **בנחל יצחק**, על מה דאיתא במשנה (אבות א' י"ז) "לא מצאתי לגוף טוב משתיקה", ופי' שהגוף ישתוק ולא יביע דעתו בהנהגת האדם, אלא הנשמה תנהיג את האדם לעבודת ה' וירא"ש.

ובשם משמואל בפרשתן עה"פ "זאת תורת העולה וגו', והרים את הדשן" כתב, דבהקרבת הקרבן יש ג' מיני עבודות, הראשונה היא "זריקת הדם" דהיא עיקר הכפרה, וחייב לעשותה ביום ועיקר האזהרות והדינים נאמרו בה, והיא המכפרת על הנפש כי "הדם הוא הנפש", והיא רומזת למדריגת הצדיקים העובדים את ה' במסירות נפשם ודמם. והמין השני הוא "הקטר חלבים ואברים", והוא אינו עיקר הכפרה וכשר אף בלילה, והוא רומז למדריגת הצדיקים המהפכים את מידותיהם המלושבות באברים לטוב ומשתמשים עם הז' מידות בלתי לה' לבדו. והמין השלישי הוא "הרמת הדשן" שאחר הקטר החלבים, לאחר שנעשו אפר ואין בהם שום חיות והן אינן מצמיחין ולא ראוין לכולם, וזה רומז לבעלי עצבות ומרה שחורה שהם הגורמים לעצלות וקרירות, ואין להם שום חיות וע"כ מקומם מוחץ למחנה, אך להיות שא"א להיות דבר המתקיים במציאות בלי שיהיה בו איזה ניצוץ קדוש, ע"כ יש באפר עדיין מצוות הרמת הדשן ועי"ז הוא מתהפך עד שהניצוץ חוזר אל הקדושה. ובה פ' את הפסוק "זאת תורה העולה", שיש כמה מיני עליות, יש עליה של "על מוקדה" דרומז להקטר חלבים ואברים, ויש "והרים את הדשן" דרומז לבעלי מרה שחורה וכנ"ל.

צו את אהרן ואת בניו לאמר זאת תורת העולה. וברש"י ז"ל כתב, "אין צו אלא לשון זריזות, מיד ולזרוז. א"ר שמעון ביותר צריך הכתוב לזרוז במקום שיש בו חסרון כיס", ע"כ. ברמב"ן ובעוד ראשונים עמדו לבא, איזה חסרון כיס מצינו בעולה יותר בשאר קרבנות. ובנועם אלימלך פי' ע"ד העבודה, דהנה האדם העובד את השי"ת צריך לעובדו בזריזות ובהתלהבות, וכמ"ש הרה"ק הר"א מליזענסק ז"ע במקום אחר (פ"ר תצוה ועוד), דהזריזות היא התחלת העבודה בסולם המדריגות, וכלשון התנא (עבודה זרה כ"ג) "זריזות מביאה וכו'", והעובד את השי"ת בעצלות ובדוחק שלא ברצון הרי הוא חסר עיקר הגוף, שאין לו הכיס והנרתק לנשמה. וזה שרמז רש"י "ביותר צריך הכתוב לזרוז במקום שיש חסרון כיס", דהיינו שמי שעובד בעצלות והוי כאילו חסר לו הגוף שהוא הכיס לנשמה, עכדה"ק. והביאור בזה נראה בס"ד, דהנה היסוד העיקרי מהד' יסודות שבאדם, הוא יסוד העפר והוא המושך כלפי מטה וממנו העצלות והקרירות, והוא המתנגד ליסוד האש שממנו ההתלהבות והזריזות. וכשהאדם מאריך שינתו במיטתו ברוב עצלות ומאחר ח"ו זמן ק"ש, הרי הוא מגביר אצלו את יסוד העפר, ובמקום שיהי' כיס ונרתק ועזר להנשמה, הוא מושך אותה למטה, וזהו "חסרון כיס", וע"כ צריך הכתוב לזרוז במקום זה של חסרון הגוף להזדוז לעבודת ה'.

והנה איתא מהרה"ק **הבעל התניא ז"ע** (פרק מ"א), על נוסח התפילה "אתה בחרתנו מכל העמים" וקשה בדמה בחר ה', אם בנשמות בני' הרי הנשמות הם חלק אלו-ק ממעל והן עצמותו ית' ממש, ואין שייך לומר דבחר בעצמו. **אלא ודאי הכוונה שחבר את בגופים של בני', דאף גופם מיוחד במינו הוא ואינו כשאר גופים של אה"ע**, ומידות טובות שיש לישראל הן מצד טבעם הטוב. ולכן אף הגוף החומרי של יהודי ראוי למידת הזריזות, וע"כ חסרון הזריזות יחשב חסרון הגוף וכנ"ל.

ועל אף דגופו של היהודי מיוחד במינו הוא, מ"מ יש לזכור שהוא רק כיסוי לנשמה ואינו העיקר, שאצל הבינוני הגוף הוא האדם עצמו. וכמו שכתב הרה"ק בעל התניא ז"ע (פרק כ"ט) על נוסח התפילה שאומרים בכל בוקר, "אלוקי, נשמה שנתת בי טוהרה היא" דלכאורה אם עיקר האדם הוא הנשמה - והגוף הוא רק נרתק לנשמה, א"כ מהו

שבת הגדול

ותנועתם מסור ביד השי"ת לכל אשר יחפוץ יטה אותם כי גבוה מעל גבוה שומר והוא ית"ש מנהיג את המזלות בכחו ושפעו והשגחתו כרצונו, וכמו שאמר יתרו עתה ידעתי כי גדול ד' מכל האלקים (שמות י"א), והנה צוה השי"ת להיות מקחו מבעשור דייקא על שהיה אז ביום השבת ושבת מורה על חייוש עולם מהמחדש בטובו, וכיון שהוא המחודש הוא יכול לשדדם כרצונו אל כל אשר יחפוץ יטה אותם, ולכן נקרא השבת הזו שבת הגדול, שבו נתגלה ונודע כי גדול ד' מכל האלקים. (בני יששכר)

כלי גדול כי הוא המחזיק ברכה ושפע

זה הענין בש"ק קודם פסח אשר הוא בחי' חסד. וידוע כי המים רומז לחסד כמ"ש ומעיין יוצא מבית ד' וכו' ומשם מתפשט על כל גדוהו והוא מתגבר והולך תמיד לכן נקרא ג"כ גדולה. לכן כמו המים שהם בחי' חסד הוא דבר בחנם ויורד ג"כ למקום נמוך. כן החסדים יורדים ג"כ למקום נמוך בדור השפל כזה. אך בחי' אש הוא מצד הגבורה לכן טבעו לעלות למעלה. ולזה בשבת הקודם פסח הוא מקור השפע מכל ימי השבוע הבע"ל והוא כלי מחזיק ברכה. לכן מצינו בתורה דכתי' אלה מועדי ד' וכו' וכתוב תיכף ששת ימים תעשה מלאכה וביום השביעי שבת כי השבת הוא הכולל מכל המועדים. ולזה השבת שלפני הפסח נקרא שבת הגדול לרמז על כלי גדול כי הוא המחזיק ברכה ושפע על ימי הבאים לטובה. (תפארת שלמה)

ערבי נחל

שבת הגדול - המחשבה שלפני בחינת הדיבור

ולהבין כל זה נקדים מה ששמעתי מאדוני אבי ז"ל שאמר בשם הרב רבי ליפא ז"ל על מה שכתבו הפוסקים שבת שלפני הפסח קורין אותו שבת הגדול מפני הנס שהיה בו. ואמר ז"ל ע"פ מה שאמרו חז"ל דיבור של חול אסור בשבת דכתיב ממצוא חפצך ודבר דבר וכו' על כן צריך האדם לשמור את פיו ולשונו מלדבר דברי חול בשבת ומכ"ש מדברים בטלים ודיבורים אשר לא לה' המה צריך לזוהר עוד יותר מבחול זהו נקרא בחינת פסח נוטריקון פ"ה ס"ח פירוש ששומר את הפה מלשווה רק בשיחה קדושה כמו בדברי תורה וכיוצא בזה וזהו בבחינת הדיבור. אבל יש עוד בחינה יותר גדולה והוא בחינת המחשבה לשמור את המחשבה שתהיה תמיד דבוקה בה' ובחינה זאת נקראת שבת שלפני הפסח פירוש בחינת המחשבה שלפני בחינת הדיבור פ"ה ס"ח וקורין אותו בחינת שבת הגדול שהוא גדולה במעלה יותר מבחינת פסח בחינת הדיבור כנ"ל ע"כ דבריו ז"ל. (בת עין)

שבו נתגלה ונודע כי גדול ד' מכל האלקים

ונ"ל עוד טעם לקריאת השבת הזו שבת הגדול, דהנה המצריים היו עובדים לצאן הוא מזל טלה בכור המזלות (שמ"ד פט"א) בחשבם כי אין הנהגה גדולה למעלה מן המזלות רק הכל על פי המזלות, והנה ישראל על פי צווי השי"ת לקחו את הטלה וקשוורוהו בכרעי המטה לשחטו ולזרוק את דמו (הוא כחו וחיותו כי הדם הוא הנפש) לשם ד', להורות כי כח המזלות

ונביא תרגום זוהר (מתוק מדבש) מפר' שמות דף מ': "כל אדם שמשפר ביציאת מצרים, ושמח בזה הסיפור בשמחה, עתיד הוא לשמוח עם השכינה לעולם הבא, ושמחה זו תהיה גדולה מכל השמחות, שהרי הוא אדם ששמח באדונו, והקב"ה שמח באותו סיפור" וכו'.

ואיתא בדרשות חת"ס (ח"ב ד' רג) מובטחים אנחנו אפי' בגלות החיל, בשעה שאנחנו יושבים לספר יציאת מצרים לבנינו להשריש בליבותם יראת ה', אזי שפע אלוה-עלינו כמו בצאתנו ממצרים.

יצפה לאור גדול ומדריגה גדולה יותר בכל שנה

עוד כתב החת"ס על מה שאומרים בהגש"פ אפילו כולנו זקנים ויודעים את התורה מצוה עלינו לספר ביצי"מ, שלכאורה מה הסיבה לכן הרי כבר יודעים החכמים ונבונים היטב את סיפור יצ"מ. אלא שכשאדם רוצה לקיים מצות סיפור יצ"מ באמת, יזכה לקבל הארה חדשה בכל שנה ושנה בקיום מצות סיפור יציאת מצרים. ובכל שנה ושנה כמה שיהודי עוסק במצוה זו יש לו סיפור יציאת מצרים חדש שלא זכה לו מימיו. ולכן תיכף מוכיח התנא מגדולי ישראל שהיו חכמים ונבונים, וחלק מהם היו זקנים, וכולם היו יודעים את התורה, ואפילו הכי היו מספרים ביציאת מצרים, והיה להם חידושים בזה. והא ראייה שאם פותחים מכלילתא ורואים מה שחידש רבי עקיבא בסיפור יציאת מצרים וכן רבי אלעזר בן עזריה וכו'. וכן בכל הדורות כולם, כל רבותינו הראשונים והאחרונים למדו הגדה של פסח והוסיפו בכל שנה ושנה מוחין והארות חדשות. וכן רואים בספרי רבינו החת"ס בעצמו שהיה לו בכל שנה דרשה חדשה והסתכלות חדשה על יציאת מצרים. וכן בשפת אמת על פסח, יש בכל שנה ושנה הארות חדשות. והחיד"א היה מחבר בכל שנה עוד הגדה. ולכן גם חכם נבון זקן ות"ח יכול לצפות בליל פסח בסיפור יצ"מ לאור חדש ומדרגה חדשה בכל שנה ושנה. וכענין זה מובא אחד מהגדות הראשונים, שמה שאומרים "אפילו כולנו חכמים... מצוה עלינו לשפ"ה, זה כדי לנחם את הילד שאל ארבע קושיות, כי הילד חושב הרי כבר שאלתי שנה שעברה, מה לי לשאול עוד פעם בשנה זו, מבראים לו שאפילו כולנו חכמים וכו' מצוה עלינו לספר ביציאת מצרים כדי להשפיע שפע פנימי בנשמותנו להתדבק באמונה הק' כל ימות השנה מחדש. ולכן כל המרבה לספר אפילו שכבר כ"כ הרבה פעמים סיפר, הרי זה משובח.

וכן איתא בפנים יפות בביאור המילים 'כל המרבה לספר ה"ו משובח' שהכוונה המרבה שמשפר זמן הרבה יותר ארוך הרי זה משובח, ומי שהוא מספר עוד יותר שנים הרי זה עוד יותר משובח, כי בכל שנה ושנה נוסף עוד אור גדול וחדש.

ואיתא עוד בפנים יפות בפרשת בא: "כי האור הגדול שנתגלה בלילה הזה כמשא"ה הוא הלילה הזה שמורים לכל ב"י לדורותם, שבכל הדורות יכול האדם לפי הזדמנותו והתקדש את עצמו לקבל אור גדול מן האור של הלילה שנגלה השי"ת במצרים, שהוא אור שאין לו סוף ותכלית, וזה שאמרו בהגדה בכל דור חייב לראות כאילו הוא יצא ממצרים, והיינו ראיית עיני השכל, וכיון שאור זה אין לו סוף. אפילו כולנו חכמים וכו' יצפה לאור גדול ומדריגה גדולה יותר בכל שנה ושנה, וז"ש כל המרבה לספר הרי זה משובח, פירוש שאין לו סוף ובכל פעם הוא משובח יותר עד לאין סוף, ע"כ צריך האדם לקשר מחשבתו באור עליון הנאצל בלילה זה, ולא יפנה מחשבתו לשום דבר כי אם בדבוקות השי"ת וכו' וישפיע עליו כפי יכולת השגתו. ובשלה"ק מס' פסחים איתא: "כלל הענין הוא כי מצד סיפור נפלאותיו אז נעשה דבקות בינו ובהר"ב לבינו ומסתלק החושך והענין המפסיקים ומבדילים בינו לבינו, וזהו הגאולה האמיתית כי אז יתגלה לנו הוא לנו לאלקים ואנחנו לו לעם."

ערב פסח וליל הסדר

מנהג ישראל תורה לומר בשבת הגדול סדר הגדה של פסח כדי שיהא בקי בו (ראב"ה). ותקנו הראשונים סימנים לליל הסדר של עי"ז זכור כל פרטי ההלכות שנוגעים לליל הסדר. על כן השבוע נביא את הלכות ליל הסדר מסודר לפי הסימנים. והיות רובו ההלכות וקצר הגליון מהכילם, ע"כ נביא כאן רק דברים שאין כ"כ ידועים. אך קודם נביא כמה עניני הלכה שנוגע לערב פסח וכדלהלן.

תענית בכורים: הבכורים מתענין בערב פסח זכר לנס שניצלו לביל פסח (ש"ע סי' ת"ע ואף שהנס היה בליל פסח כיון שא"א לתענות או הקדמו לער"פ ברכי יוסף). נביא להלן כמה הלכות בענין זה. א. מי שיש לו בן בכור שאינו בר מצווה, קיי"ל דהאב מתענה בשבילו. אך אם הבן עדיין בתוך ל' ללידתו אין מתענה האב בשבילו. ב. נוהגים להקל לבכורים לאכול בסעודת היום מסכת אף שהם בעצמם לא למדו (ועיין במנחת יצחק ח"ב ס"ג שהביא ממהר"ח מדיזשטוב ז"ע שהגויסא במסכת סופרים ומתענין בכורה בער"פ ולא מתענין. והביא סימוכין לדבריו ואף שלא נפסק כר"מ ס"מ לך שהיום כולם יוצאים בסיום). ג. אף שלכתחילה צריכים המשתתפים בסיום לאכול מהסעודה של המסיים (פ"א תקס"ח), מ"מ נהגו העולם במיני מזונות ועוגיות (מכל עוגיות שמברכין עליהם שהכל) וכיו"ב, ומסתבר דבעינן עכ"פ כשיעור ברכה אחרונה במקום הסעודה (מבית לוי). בדיעבד יש לסמוך על המקילין שאין צריך כלל לאכול במקום הסיום אלא די בזה שישמעו הסיום (ש"ת דברי יהושע ועוד).

ד. קודם הסיום אין לאכול ולשתות (אף המסיים בעצמו מותר כי יום טוב הוא לו), ע"כ אין לשתות קפה לפני התפילה, אך יכול להשתתף בסיום לפני התפילה ולשתות, ואחר התפילה יאכל מסעודת מצווה (ש"ס).

אכילה בער"פ: סעודת פת: מצינו לחסידים ואנשי מעשה להקפיד בער"פ שחרית לאכול סעודת חמץ (נפר דוד. וכן משום דבבן ניכר האיסור אכילת חמץ וכן דיש האנשים [בנתי"ב] דס"ל דבער"פ מקיים מצוות תשיבונו באכילת חמץ בער"פ). **לאחר שעה עשירית:** אין לאכול לאחר שעה עשירית אלא פירות ומיני ירק מיני בשר מעט ולא למלאות כרסו מהם כדי שיאכל בערב מצה לתיאבון, והכל לפי מה שמכיר טבעו (ש"ע תקנ"א).

מלאכה: מחצות ואילך דינו כחור"מ, ובדיעבד מותר לציצת ציפורניים, ולא תספורת, וצחצוח נעלים ותיקון וכיבוס בגדים מותר לצורך יו"ט.

שריפת חמץ: שורפין החמץ לפני זמן איסורו ולא ישפוך נפט וחומרים הפוסלים את החמץ מאכילה, כדי שיקיים מצוות שריפה בחמץ החייב בביעור לפחות על כזית (ש"ע סי' תמ"ג). ולפי"ז יש להעיר על המקומות מרוכזים של שריפת חמץ כשאחד זורק חמצו על חמץ חבירו ונמצא שלא נשרף, והגם שנהיה אינו ראוי לאכילה אפי' לכלב, מ"מ לא נשרף. עצה טובה קמ"ל לקחת בביתו או בחצירו חמץ בגודל כזית ולשורפו לבד שלוקח כמה דק, והשאר יזרוק לשריפת חמץ המרכזי.

הסיבה: כשהכוס מלאה על גדותיה וכשמתחילים ההסיבה חושש שישפך על גדותיו, מותר לשתות מעט מהכוס בלי הסיבה, ואח"כ להמשיך בהסיבה הדל של שתי אחת היא. המ"ב (סק"ז) חידש דצריך גם הסיבה בראשו, ומנהג העולם אינו כן, וכל אחד ינהג כמנהג אבותיו.

קדש: בברכת שהחיינו טוב לכוון לפטור את כל מצוות הלילה מצה, מרור וסיפור יצי"מ (ברכ"י הגה"ש"א), וכמו"כ טוב לכוון לפטור גם מצוות ביעור חמץ (רא"ש) ומצוות ספירת העומר (שבלי הלכות). **ברכה אחרונה:** נוהגין שאין מברכין ברכה אחרונה על כוס ראשון ואף שיעור שיעור עיכול, כי זה צורך סעודה (מנח"ש), וטוב שישתו רביעית מכוס קידוש שיהיה במקום סעודה. **נקב בכוס:** אם נמצא נקב בכוס אין צריך לחזור ולקדש (שב"ח ח"ט מ"א).

אכילה לאחר כוס ראשון: לכתחילה אין לאכול עד אחר אכילת המצה כדי שיהיה לתאבון. אבל מי שהוא רעב יאכל מיד לאחר קדש לפני ורחץ. ובמקום הצורך אפשר לסמוך על הפוסקים שמקילין לאכול אף באמצע ההגדה (שב"ח).

ורחץ: צריך להקפיד בדיני נטילה כדון נט"י לסעודה, לא יפסיק בין נטילה לאכילת הכרפס (הליכות

שלמה). ואם הפסיק אין צריך לחזור וליטול ידיו. ברכה על הנטילה: נוטל ידיו ואינו מברך. אם שכח וברך ענט"י מ"מ יחזור ויטול שנית לסעודה. ויברך אפילו לא הסיח דעתו. אבל מ"מ כדאי שיגע קודם במקומות המכוסים (כף החיים). **כונה בנטילה:** ראוי לכוון בנטילה זו שלא לצאת בה יד"ח נט"י לסעודה (פמ"ג).

כרפס: ביד: ראוי להקפיד לטול הכרפס ביד ולא במזלג, לפי שהאוכל תבשיל במזלג אינו צריך נט"י. **הסיבה:** נחלקו הפוסקים האם כרפס צריך הסיבה (מאמר מרדכי ברכ"י), ועפ"י הסוד אין להסב. והרוצה לצאת לכו"ע יאכל מקצת כרפס בלא הסיבה ומקצת בהסיבה ולא להיפך. **הפסק:** יש שכתב שראוי להזהר שלא להפסיק בדיבור בין אכילת כרפס למרור (של"ח).

מגיד: כשנמצאים אצל ההורים אין צריך לספר בעצמו, אלא די שאחד מן המסובים מספר לכולם, כי חיוב האב לדאוג שבנו ישמע בליל פסח הסיפור, ואף לא צריך למנות את אביו ושלוח (הגה"ש"א). ויש שהקפידו לשאול בעצמן את בניהם כמה שאלות ולספר להם. **כאילו הוא יצא ממצרים:** חייב אדם לראות עצמו לא סגי במחשבה שיקבע בלבו כאילו יצא ממצרים ושמח בלבו, אלא צריך להראות בהתלהבות בגוף לבנו מתנועת שמחתו וגופו, כמו שכתוב בעבור זה עשה ה' "לי" הכר יכירו בתנועה (חיד"א בתי הנפש). **נשים:** חייבת לשמוע כל ההגדה, ואשה שהיא עסוקה בצרכי ביתה תשמע לפחות קדוש, וכן מ"רבן גמליאל" עד לאחר שתיית כוס שני. והמנהג שתשמע גם עשרת המכות (מ"ב תע"ג). כמו"כ צריך להזהיר את הנשים שיאמרו סדר ההגדה על כל כוס וכוס ואו עכ"פ שישמעו מבעליהן (ביה"ל תע"ג). **חיוב סיפור:** חלק ממצוות סיפור יצי"מ להגיד להבן הנס שהלילה הזה היה יום יאיר (אה"ח ח"ק).

רחצה: אם ברור לו שבשעת אמירת ההגדה וההלל לא הסיח דעתו ממשמירת ידיו ולא נגע במקומות המכוסים, יטמא ידיו קודם הנטילה כדי שיוכל לברך לכו"ע (ביה"ל תע"ה). **מוציא מצה:** טוב לכוון לפטור בברכת על אכילת מצה את כל המצות שיאכל בסעודה, דמקיים מצווה על כל כזית וכזית (כ"ח תע"ב בשם מהר"ש).

שולחן עורך: ראוי שישתה יין בתוך סעודתו, כמו בכל יו"ט שצריך לקבוע סעודה על היין חוץ ממה שקידש על היין בתחילה היא כמו סעודה רוחנית כעין יחשוב שהסעודה היא כמו סעודה רוחנית כעין מטעמי יצחק, ודוגמא רומז לסעודת ליתן. ע"כ ישב הוא וב"ב כאוכלין לפני המלך וישבו בקדושה וטרה לא ישמעו קולם בשום שיחה בטילה.

ברך: אם כל אחד מהמסובין מקפיד שלא לאכול מהמצות של חבירו אפילו שאינו אלא חומר, אין מצטרפין לזימון. אבל אם אחד אינו מקפיד הוא המזמן (שב"ח). אשה ששכחה להזכיר יעלה ויבוא חוזרת ומברכת דחייבת לאכול מצה (רי"א). **שכח:** נזכר אחר שתיית הכוס ששכח לומר יעלה ויבוא, חוזר ומברך ולא על הכוס (שב"ח).

הלל: אף שכתב הרמ"א (תע"ז) לומר הלל לפני חצות, מ"מ לצורך חינוך הבנים בסיפורי ההגדה אפשר לסמוך על המקילין אחרי חצות (שב"ח).

ברכה אחרונה: בכוס רביעי ישתה רביעית כדי שיוכל לברך ברכה אחרונה. ואם שכח להזכיר הפסח, אף שחובה לשתות ולא סגי בלא"ה, אינו חוזר, דיכול לשתות חמר מדינה ואין צורך וזוקא ב"ין (הגה"ר"ש אלישיב).

נרצה: חיוב סיפור יצי"מ: חייב אדם לספר יצי"מ עד שתחטפנו שינה. (ש"ע). אם חטפתו שינה אפילו נתעורר קודם עלות השחר פטור מספור יצי"מ (פמ"ג תפ"א). אם רוצה לשון קודם שתחטפנו שינה כדי שלא ישן בתפילה למחר מותר (יעב"ז).

כאשר זכינו לסדר אותו כן נזכה לעשותו, לשנה הזאת בירושלים

הרה"ג ר' יהושע לאנגויער שליט"א
לשמור על קביעות הלימוד, או לשמוע לאביו
השאלה בקצרה: בחור שיש לו קביעות ללמוד בבין הזמנים בין השעות 10:00 ל-12:00 עם חברותא, באחד הימים כשהבן יצא ללמוד, אמר לו אביו, שהם הזמינו מוצרים במכירה, ומעת יש אספקה של המוצרים, וצריך ללכת להביא את המוצרים, וכיון שאין אחד שיכול ללכת, הוא מבקש ממנו שילך להביאם.

נשאלת השאלה מה יעשה הבן, האם יבטל את לימודו, בגלל מצוות כיבוד אב ואם, או שגדול תלמוד תורה יותר מכיבוד אב ואם, וצריך ללכת ללמוד, למרות שעל ידי זה לא יוכל לקיים את מצוות כיבוד אב.

תשובה לשאלה משבוע שעבר
השאלה בקצרה: במקפיא מעל למקרר יש חריצים, ורואים שם פיזורים, וגם מאחורי ארון יש חמץ, וקשה מאד להגיע לשם, האם יש בזה חיוב נקיין ובידקת חמץ.

תשובה: נחלקו הראשונים מה העיקר מן התורה, האם הביטול או הבדיקה, או שניהם יחד. בפמ"ג (משב"ז סימן תלה סק"א) כתב שיש בזה ה' שיטות בראשונים, ודעת הר"ן שמן התורה די או בבדיקה או בביטול, וחכמים הצריכו את שניהם, ביטול שמא לא יבטל בלב שלם, ועובר על בל יראה, וגם בדיקה, שלא יבא לאכלו. וכן כתב במשנה ברורה (סימן תלא סק"א).

וענין הבדיקה, שיחפש בכל מקום שמכניסים בו חמץ, ואם ימצא חמץ יבערו מן הבית, כדי שלא ישאר לו חמץ, גם אם זה מבוטל כדי שלא יבא לאכלו, [חוץ אם מכר את החמץ לנכרי שאז זה חמץ של נכרי, ואין צריך לבערו]. אמנם אם החמץ נמצא בחור שאי אפשר להגיע אליו, אפילו יש שם בוודאי כזית, מועיל ביטול לבד, (מש"ב סימן תלה ס"ק טז), אבל אם יש חשש שהוא עליו למצוא את החמץ בפסח, נכון בחמץ שנפלה עליו מפולת, ואין שם ג' טפחים, והכלב יכול לגלות את החמץ, אין מועיל ביטול, וצריך לבערו, כמבואר בשו"ע (שם סי"ח) **ובשו"ע הרב** (שם סי"ז) ובקו"א.

וכל זה בחמץ שיש בו כזית, אבל בחמץ שאין בו כזית, דנו הפוסקים אם יש בזה איסור בל יראה כדון כל חצי שיעור שאסור מן התורה, או שבאיסור בל יראה אין דין של חצי שיעור, ונאמרו בזה כמה טעמים לחלק בין איסור אכילה שאסור מן התורה בחצי שיעור, לבין בל יראה שאין דין חצי שיעור.

כמו כן חמץ שאין בו כזית לכו"ע צריך לבטלו, אולם נחלקו הפוסקים אם צריך גם לבער את החמץ על כל פנים מדרבנן, משום חשש שמא יבא לאכלו. וכתב במשנה ברורה (סימן תמב ס"ק לז) שמחלוקת זו היא דוקא כשראוי לאכילה קצת, אבל אם היה מטונף קצת, ופחות מזכית, אין צריך לבער לכו"ע.

וכתב בב"י (סימן תמב) שלא האריך בביאור ענין זה של חצי כזית, דלא נפקא לן מידי עליו הלכה, וכמו שפסק בשו"ע (שם סי"ח) נהגו לגרר הכתלים והכסאות שנגע בהם חמץ, ויש להם על מה שיסמוכו. ואם יש חמץ בסדק, שאינו יכול לחטט אחריו, יטיח עליו מעט טיט.

אולם כל זה במקום שאפשר להגיע אליו, אבל במקום שאי אפשר להגיע, כתב בשו"ע הרב (סימן תלג ס"י"ט) אם קרקעית הבית מרוצפת בנסרים, ויש ביניהם חורים קטנים עמוקים ואין יכול להכניס את ידו לתוך החור לבדוק אין צריך לקעקע את הנסרים לבדוק תחתיהם, ואפילו אם ראה שנפל חמץ לחור זה הקטן, ואם לא יציאו משם יהיה מונח שם כל ימי הפסח, אעפ"כ אין מטריחין אותו להוציאו משם אלא מבטלו ודיו, שהרי עיקר תקנת בדיקת החמץ אחר שביטלו גזירה שמא יבוא לאוכלו בפסח, וחמץ שמונח במקום שאינו יכול להכניס ידו לתוכו בוודאי לא יאכלנו בפסח.

ולפי זה אין צריך לנקות חמץ במקום שאין ידו מגעת ואי אפשר להוציאו, ובפרט כשהוא פחות מזכית, וגם כשהוא מטונף, אולם לגבי שחמץ שנמצא במקפיא מכיון שיש שם מאוורר, צריך להזהר שלא יעיף פיזור חמץ לתוך האוכלים, ואם אין חשש כזה, אין צריך לנקותו.

ליקוטי אמרים • פרק יח

אור אין סוף אף במדריגה התחתונה ביותר

נמשך בזיווגם נפש דמלכות דעשייה שהיא מדריגה התחתונה שבקדושת העשייה, - 'נפש' דנפש היא המדריגה הנמוכה מבין נפש רוח ונשמה, כך גם 'מלכות' היא המדריגה התחתונה של העשר ספירות וכך עולם העשייה הוא המדריגה התחתונה של ה'ד' עולמות, ועל כל פנים, נשמה קדושה היא משורש הקדושה, כך שכל אחד ואחד מכל ישראל מוסתר בחביון לבבו נשמה קדושה שבתוכה גחלת בוערת של אהבה להשי"ת שהיא תגלה כאשר יעוררו אותה. זוהי האהבה הטבעית שיש לכל אחד ואחד מישראל."

"אמנם, נשמות אלו הם ממדריגה פחותה", ממשיך ר' לייב ואומר, "אך כעת נראה שאף הם שורשים גבוה מעל גבוה מכיון שהוא נמשך מעשר הספירות ואם כן יש לה ממהות המדריגה העליונה ביותר של הספירות הקדושות. וכך מסביר הרבי שאפ"י שהנשמה היא ממדריגה פחותה "אף על פי כן מאחר שהיא מעשר ספירות קדושות היא כלולה מכולן גם מחכמה דעשייה שבתוכה מלובשת חכמה דמלכות דאצילות שבתוכה חכמה דאצילות שבה מאיר אור אין סוף ברוך הוא ממש כדכתי' ה' בחכמה יסד ארץ וכולם בחכמה עשית."

"ידוע", מרחיב ר' לייב, "שכל העשר ספירות כלולים זה בזה, דהיינו שבספירת חכמה יש בה גם כן עשר בחינות של העשר ספירות 'חכמה שבחכמה בינה שבחכמה. כמו"כ העשר ספירות שבכל עולם, מתלבשות ונמצאות ממש בעולם שלמטה מהן, כך שהעשר ספירות דאצילות מלובשות בעשר ספירות דבריאה וכך הלאה, נמצא איפוא, שבבחינה התחתונה ביותר מלובשת הבחינה העליונה ביותר "שבה מאיר אור אין סוף ב"ה ממש", וזהו איפוא הפשט "ה' בחכמה יסד ארץ" - שאמנם אור השם שאין לו שום גדר וגבול מאיר בספירת חכמה, אעפ"כ בחכמה - יסד ארץ ההתפשטות והארה הוא עד המדריגה התחתונה שנקראת 'ארץ', שזוהי 'מלכות דעשייה'. וכמו שכתוב "כולם בחכמה עשית".

"נו", מתלטה ר' לייב, "זוהי אם כן ההייליגע נשמה של כל יהודי באשר הוא ונמצא כי אין סוף ברוך הוא מלובש בבחינת חכמה שבנפש האדם יהיה מי שיהיה". מופלא ומבהיל כאחת. כי הגם שנשמתו היא ממלכות דעשייה, מכל מקום הרי היא כלולה בחכמה בעשייה, וחכמה דעשייה כלולה בחכמה דאצילות אשר בה מאיר אור אין סוף ב"ה."

"ובחינת החכמה שבה עם אור אין סוף ב"ה המלובש בה מתפשטת בכל בחינות הנפש כולה להחיותה מבחינת ראשה עד בחינת רגלה כדכתיב החכמה תחיה בעליה". דהיינו המדריגה המופלאה הזאת לא מלובשת דווקא בבחינת החכמה שבנפש האדם, אלא היא מלובשת בכל מראש ועד רגל. זוהי מדריגתם העצומה של נשמות ישראל" - מסכם ר' לייב, ודרך אגב מסביר עוד סוד נפלא שגילה הרבי מכבשונה של תורת הסוד: "שלפעמים ממשכים פושעי ישראל נשמות גבוהות מאוד שהיו בעמקי הקליפות כמו שכתוב בספר הגילגולים", בעמקי הקליפות ישנם נשמות גבוהות מאוד שנעשקו רח"ל על ידי הקליפות אשר אין מניחות להם לצאת מרשותן. אמנם לפושעי ישראל נקל יותר להמשיך כיון שהקליפות סבורים שבין כה הם 'שלהם'. ופשר הדבר ש'פושעי ישראל' יש להם שייכות וקשר להמשיך נשמות גבוהות כל כך, הוא מסוד זה שגם בהם יש שורש גבוה. אשרי העם שככה לו..."

רוח קלה נשבה בין עצי היער ודממה עמוקה שררה בין ענפיהם, קול העלים הנפרכים תחת רגלי פנחס'ל רו' לייב אשר צעדו למישרים הוסיף נופך לשיחתם הנאה. - "ובכן", פתח ר' לייב ואמר, "הבה נתחיל לירד לשורשים של דברים, על מה שנתבאר לנו שיש לכל אחד ואחד אשר בשם ישראל יכונה אהבת השם בליבו אשר היא ירושה לנו מאבותינו והיא נקראת אהבה מסותרת. ועורר לנו הרבי שיש לבאר היטב שורש אהבה זו וענינה, ואין היא ירושה לנו, ובנוסף אין נכלל בה גם יראה."

"כעת מתחיל הרבי לבאר 'באר היטב' מדין איוה 'ירוש'ה' פועל אהבה מסותרת זו. כי הרי לפי המתקבל על הדעת, מה שיכול הבן לרשת מאביו, הם דברים הנוגעים למהותו של אביו כגון תכונותיו ומידותיו, אבל אין מדריגות אשר זכו להם אבותינו על ידי עבודתם הקדושה יכולה אף היא להמשיך לבני בניהם לדורות עולם?"

"והענין, כי האבות הן הן המרכבה". אה... - סופק ר' לייב כפיו זה בזה. "מרכבה לשכינה" זהו הרי התכלית של עבודת הצדיקים פה בעולם, שתי מילים אלו מתמצותם ברבות רבות ימים ושעות של הצדיקים לדורותם אשר קרעו את עצמם לגורים ושפכו את תמצית דמם להגיע למדריגה זו."

"ומה טיבה של מדריגה זו, הבה נתבונן, מהו מרכבה? הרי המרכבה אין לה מהות ותכלית כשלעצמה, הרי כל כולה היא למלא את רצון היושב בתוכה, והיא בטילה לגמרי לרצונה. זוהי תכלית הביטול."

"האבות הקדושים שהם שורש כל נשמות ישראל, הגיעו למדריגה זו בדרגה העליונה ביותר, עד שכל עצמותם ומהותם היה תכלית הביטול לרצונו יתברך. כך מתקרב אל השכל ענין זה שהם יכלו להוריש לבניהם את שורש נשמתם הקדושה כיון שזה נעשה חלק ממהותם. ועל כן זכו להמשיך נפש רוח נשמה לבניהם אתריהם עד עולם". זוהי איפוא מעלת המיוחדת של בני ישראל בני אברהם יצחק ויעקב, אשר בנוסף לנפש הטבעית שישנה לכל בן אנוש, נוסף להם נשמה קדושה נשמה אלוקית משורש גבוה. כך שבמהותם נבדלים ונעלים בני ישראל משאר הנבראים במעלה יתירה לאין ערוך מצד עצם נשמתם, עוד קודם לכל עבודתם."

"ואפילו הנשמה הפחותה ביותר בכל ישראל, עדיין גם היא הרי היא נפש קדושה. אמנם, מדוע אם כן ישנם חילוקי נשמות ורבות מיני חילוקי מדריגות בנשמות ישראל? התשובה היא שמכיון שהנשמה הקדושה של ישראל נמשכה "מעשר ספירות דקדושה שבארבע עולמות אצילות בריאה יצירה עשייה". כל אחד ואחד מארבע העולמות - מבאר ר' לייב, "כלול מעשר ספירות דקדושה. והנה, ישנם נשמות שנמשכים משורשים שבעולם הריא, ישנם נשמות דאצילות נשמות דבריאה וכו'. כמו"כ שורש של הנשמות אלו גם כן מחולק לפי עשר הספירות, כך שבנשמה דעשי' - למשל - ישנם נשמה ששורשה מחכמה נשמה דחסד וכו'. לכל אחד ואחד משרשאל כפי מדרגתו וכפי מעשיו". לכל אחד ואחד משרשאל ישנו בנשמתו לפי שורשה ייעוד ותכלית כפי שייעודו לו האבות הקדושים לפי מדרגתו בקומת כל ישראל."

"ואכן, כיון שירושות אבות זו היא ירושה של נשמה קדושה, הרי היא שייכת לכל אחד ואחד מכלל ישראל כך ש'אפילו קל שבקלים ופושעי ישראל

בהרחבה גדולה

זרחה הביט בתדהמה אל פניו הק' של הצדיק, ליבו ממאן להאמין את מה שאזונו שומעות, הש"ס היקר כמעט נפל מידי, ולחיינו בערו ואודם נצבע בהם, והוא השפיל את עינו בבושה.

אחר עלותו בסערה השמימה של האי עיר וקדיש שהרעיש עולם בצדקותו הרה"ק הרבי ר' ברוך ממעיבוז ז"ע, נתכהן פאר למלא מקומו הצדיק הנשגב, הרה"ק האוהב ישראל מאפטא ז"ע, שלמים רוב צדיקי הדור השפילו והכניעו עצמם לפניו.

כדרכם ומשנתם של צדיקים שאינם שוות זו לזו, כך לא הושוו דרכיהם והנהגותיהם של הרה"ק מאפטא והרה"ק ממעיבוז כאחד, הרבי ר' ברוך נהג בחומרות ומיעט באכילה, ודרכו הייתה בפרשיות יתירה. לעומתו דרכו הטמירה של הרה"ק מאפטא הייתה באופן אחר כידוע. ולא כל בני העיר קיבלו בנקל את הנהגתו של הרבי החדש, והיו אשר אף ממש התנגדו אליו והצרו את צעדיו.

קול צהלה וקול התור נשמע במעונו של ר' זרחה, תור אירוסי בתו שתחי', עם בנו של אחד מחשובי ונכבדי העיר. דא עקא שכורחה כך גם מחותנו עניים ודלים. ויושב היה ר' זרחה בביתו הדל ומחשב לעצמו "מהיכן מביאים ממון רב כ"כ להוצאות השמחה כי רבו. לו יכולתי - הררה בעגמומיות, "הייתי הולך אל הרבי והייתי מבקש ממנו שיסייע בידי בהוצאות השמחה, אך אין אוכל לשאת אליו פניי כאשר אני נמנה על אלו שהתנגדו אליו והצרו את צעדיו".

בצר לו פנה אל הרבנית אדל ביתו של הר"ב, שתיכנס להרה"ק מאפטא לבקש עבורו מאת הצדיק. והיה כאשר שמע הצדיק את מבוקשה נענה ואמר "מה לו מתבייש, שיבוא אלי בעצמו ואשתדל לסייע בידו ככל האפשר".

זרחה בא לפני הצדיק ברגליים פקות, אך הצדיק קיבלו בחביבות יתירה ואמר אליו: "במה אוכל לעזור לך שתוכל להשיא את בתך בכבוד, וכי אתן לך עשר רובל, מה יהני לך עשר רובל לצורכי החתונה המרובים. אם יש בידך משכון הבא נא אותו אלי ואלוה לך מאה רובל". הלך זרחה בשמחה והביא מביתו ש"ס סלאוויטא ע"מ לתת כמשכון. בראות הצדיק את המשכון הנכבד נענה ואמר, "ש"ס כזה שוויו הרבה יותר ממאה רובל, בעדו אלווה לך מאתיים רובל".

אחר תיתו לו את הכסף נענה הצדיק ואמר לתדהמתו של זרחה, "שמע נא בני, ש"ס יקר כזה חושש אני להחזיק בביתך, קח נא אותו אליך ושמור אותו בעבורי".

"הבה נא ואסבירך" נענה הצדיק לעומת זרחה המבולבל. "במשך כל חייו של האדם, הוא תמיד אינו שבע רצון ממצבו. בתחילה הוא מתאונן שחסר לו צורך זה ועניין אחר, לאחמ"כ כאשר הוא גדל, הרי הוא טרוד על המחיה ועל הכלכלה, ותקופה יותר מאוחרת הוא טרוד בנישואי צאצאיו ומאן דכר שמה לרוגע ושלווה והנאה בחייו. מתי יש כן לאדם רגע של נחת בעולמו" - חד הצדיק חידה. "אני אגלה לך" - השיב בפנים מאירות, "כאשר יהודי שב הביתה מנישואי ביתו, ב"ה הוא עשה "א פיינער שידוך", וב"ה היה לו די ממון כדי לעשות חתונה בהרחבה כראוי, ואף נשאר לו כמה רובל לתקופה הקרובה, - תקופה זו, זוהי התקופה שהוא רווה קצת נחת בעולמו ושבע רצון מימי חלו. אם כן" - הסביר הצדיק, "עתה שעתה עומד להשיא את בתך, וכי אתן לך מתי מעט?! הלווא מן הראוי שיהיה לך בהרחבה שיישאר אף לאחר החתונה".

יהודים צריכים להוצאות פסח בהרחבה גדולה. ורואים ב"ה שמחלקים להם ביד רחבה, וסימנא מילתא היא להשפעות הפרנסה שנשפעים בימים אלו. אך כן לימדנו הרה"ק מאפטא שכאשר מגיע השפעות של פרנסה, אין די שיהיה זה לפסח לבד, אלא מן הראוי שהשפעות הפרנסה שנשפעים בפסח יישאר בהרחבה גדולה לכל השנה. וכמו שפי' זקיה"ק בנחל יצחק "כל דכפין" - כל מי שצריך פרנסה, "ייתי וייכול" - שיבוא וייקח פרנסה לכל השנה כולה.

(כ"ק מן אדמו"ר שליט"א - יום הצלה ה' ניסן תשפ"ג)